

Takım ve Bireysel Sporcuların Empatik Eğilimleri ile Prososyal-Antisosyal Davranışları Arasındaki İlişki

Investigation of the Relationship Between Empathic Tendency and Prosocial and Antisocial Behaviours in Team and Individual Athletes

Araştırma Makalesi / Research Article

- Kürşat ACAR¹
 Hakkı MOR²
 Fatih KARAKAŞ¹
 Kadir BAYNAZ¹
 Ahmet MOR¹

¹ Sinop Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi
SINOP

² Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Yaşar Doğu
Spor Bilimleri Fakültesi, SAMSUN

Sorumlu Yazar / Corresponding Author
Doç. Dr. Kürşat ACAR
kursatacar@sinop.edu.tr

Geliş Tarihi / Received : 28.11.2022
Kabul Tarihi / Accepted : 12.01.2023
Yayın Tarihi / Published : 30.04.2023

Etik Bilgilendirme / Ethical Statement
Bu araştırma, Sinop Üniversitesi Etik Kurulu'nun 08.11.2021 tarih ve 2021 – 125 sayılı kararı ile etik açıdan uygun bulunmuştur.

DOI: 10.53434/gbesbd.1211102

Öz

Bu araştırmanın amacı takım ve bireysel sporcuların empatik eğilim ile prososyal ve antisosyal davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Araştırmanın örneklem grubunu, 2021-2022 ve 2022-2023 sezonlarında basit tesadüfi örneklem yöntemiyle seçilen, Takım (n=422), ve Bireysel (n=410) sporlar olmak üzere toplamda 832 müsabık sporcu oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak "Kişisel Bilgi Formu", "Empatik Eğilim Ölçeği (EEÖ)" ve "Sporda Prososyal ve Antisosyal Davranış Ölçeği (SPADÖ)" kullanılmıştır. Ölçekten elde edilen puanlar için ikili karşılaştırmalarda; Bağımsız örneklem t-test, çoklu karşılaştırmalarda ise; Tek yönlü varyans analizi ve Tukey HSD testinden yararlanılmıştır. Araştırma grubunun "EEÖ" ve "SPADÖ" puan ortalamalarında cinsiyet, yaş, spor yaşı, spor türü, spor dalı, aylık gelir ve millilik durumu, değişkenlerinde istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunmuştur (p<0,05). Diğer taraftan sporcuların EEÖ ile "SPADÖ" arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur (p<0,05). Bu bağlamda sporcuların empatik eğilim düzeyleri arttıkça prososyal davranış düzeyleri yükselmekte ve antisosyal davranış düzeyleri azalmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Takım ve bireysel sporcular, Empati, Empatik eğilim, Prososyal ve antisosyal davranış

Abstract

The aim of this study was to investigate the relationship between empathic tendency and prosocial and antisocial behaviours in team and individual athletes. The research sample consisted of 832 competitive athletes, team (n=422) and individual (n=410) sports, selected by simple random sampling in the 2021-2022 and 2022-2023 seasons. The "Empathic Tendency Scale (ETS)", "Prosocial and Antisocial Behaviour in Sport Scale (PABSS)", and "Personal Information Form" were used as data collection tools in the research. Independent sample t-test was used in pairwise comparisons, One-way analysis of variance (ANOVA) and Tukey HSD tests were used in multiple comparisons. Statistically significant differences were found in the variables of sex, age, sport experience, sport type, sport discipline, monthly income, and national team participation status in the "ETS" and "PABSS" mean scores of the research group (p<0.05). Also, significant relations were found between the athletes' "ETS" and "PABSS" scores (p<0.05). In conclusion, as the empathic tendency levels of athletes increase, their prosocial and antisocial behaviour levels decrease.

Keywords: Team and individual athletes, Empathy, Empathic tendency, Prosocial and antisocial behaviour

Giriş

Empati, bir insanın, kendisini karşısındaki insanın yerine koyarak onun duygularını ve düşüncelerini doğru olarak anlamasıdır (Dökmen, 1994). Empatik eğilim ise bireylerin günlük hayatlarındaki empati kurma potansiyeli olarak ifade edilmektedir (Dökmen, 1988). Empati, başkalarının duygularını tanımak, onlarla ilişkiler kurmak ve bu ilişkileri sürdürmek için çok önemli bir yetenek olarak görülmektedir. Empati, bilişsel empati ve duygusal empati olmak üzere ikiye ayrılır (Preston ve De Wall, 2002; Reise ve Wallen, 2009). Bilişsel empati, başkalarının duygusal durumlarını fark etmek için büyük önem taşıyan perspektif alma ile yakından ilişkilidir (Healey ve Grossman, 2018). Bilişsel empatisi yüksek olan kişiler başkalarının bakış açısını anlarken, daha düşük bir bilişsel empatiye sahip olanlara kıyasla daha nesnel ve rasyonel bir bakış açısına sahip olma eğilimi gösterirler (Green, Missotten, Tone ve Luyckx, 2018). Duygusal empati ise, duygusal bulaşma ve kişinin kendisinde herhangi bir doğrudan duygusal uyarım olmaksızın başkalarının duygularını senkronize etmesi ile ilişkilidir (Healey ve Grossman, 2018). Bu nedenle, daha yüksek duygusal empatiye sahip kişilerin daha fazla prososyal davranış sergilemesi beklenmektedir (Van Lissa, Hawk ve Meeus, 2017).

Eisenberg, Fabes ve Spinrad (2006), prososyal davranışı, bireye yardım etmeye ya da fayda sağlamaya yönelik gönüllü davranış olarak tanımlamaktadırlar. Hoffman (1982), ise prososyal davranışları bireyin kişisel çıkarı olmaksızın diğerlerinin yararını göz önünde bulundurarak sergilediği, yardımlaşma ya da paylaşma gibi davranışlar olarak tanımlamaktadır. Sporda prososyal davranış takım arkadaşını teşvik etme, sakatlanmış bir rakibe yardım etme gibi davranışları kapsamaktadır. Öte yandan antisosyal davranış ise bir başkasına zarar vermek veya kendi çıkarı doğrultusunda avantaj sağlamak için yapılan davranış olarak ifade edilmektedir (Kavussanu, 2006). Bu noktada rakip sporcuya bilinçli bir şekilde faullü harekette bulunma davranışı sporda antisosyal davranışın en sık görülen şekli olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sporun her alanında sporculardan beklenen davranış modeli sportmenliktir. Sporcuların bu davranışı sergilemesinde empati ve empatik eğilim, iletişim becerileri açısından önemli rol oynamaktadır. Takım sporlarının bireylerde iletişim becerileri, iş birliği ve yardımlaşma gibi sosyal becerileri geliştirdiği bilinen bir gerçektir. Diğer taraftan bireysel sporlar ile uğraşan sporcularda daha yüksek özgüven, disiplin ve irade gelişimi gibi olumlu karakter özelliklerinin geliştiği görülmektedir. Dolayısıyla takım ve bireysel sporcuların davranışlarının bu şekilde farklılaşması araştırmamızın odak noktasını oluşturmaktadır. Bu kapsamda araştırmanın amacı takım ve bireysel sporcuların empatik eğilimleri ile prososyal ve antisosyal davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Sporcuların empatik eğilimleri ile prososyal ve antisosyal davranışları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
2. Sporcuların empatik eğilimleri, prososyal ve antisosyal davranışları; cinsiyet, yaş, spor yaşı, spor türü, spor dalı, aylık gelir ve millilik durumu değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırma, mevcut durumu tespit etmeyi amaçladığı için tarama modeli türlerinden biri olan ilişkisel tarama modeli ile tasarlanmıştır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan şey, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. Tarama modelinin bir türü olan ilişkisel tarama modeli ise, iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelidir (Karasar, 2009).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Türkiye'deki çeşitli federasyonlara bağlı kulüplerde aktif olarak yer alan sporcular oluşturmaktadır. Araştırma örneğini ise söz konusu federasyonlara bağlı çeşitli kulüplerden 422'si takım sporları (futbol, voleybol, basketbol, hentbol) ve 410'u bireysel sporlar (boks, kickboks, taekwondo, judo) olmak üzere basit tesadüfi örneklem yöntemiyle seçilmiş toplam 832 müsabık sporcu oluşturmaktadır (Tablo 1). Örneklem hacmi için alanyazında çeşitli pratik kurallar vardır. Çalışmada ölçek çalışmalarında örneklem hacmi her ölçek maddesinin minimum 5, maksimum 20 katı olmalıdır kuralı dikkate alınmıştır (Tavşancıl, 2014). Bu doğrultuda araştırma örnekleminin belirlenmesinde ölçeklerde bulunan empatik eğilim ölçeğinde 20 ve sporda prososyal ve antisosyal davranış ölçeğinde 20 olmak üzere toplamda 40 madde bulunması ve ölçek sayısının en az beş katı kadar katılımcı zorunluluğu, çalışma için minimum katılımcı sayısının 200 olmasını gerektirmiştir. Araştırmada karşılaşılabilecek olası problemleri ortadan kaldırmak ve araştırmanın güvenilirliğini arttırmak için bu araştırmada 832 sporcuya ulaşılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmacı tarafından sporculardan cinsiyet, spor türü, millilik durumu, aylık gelir, yaş, spor yaşı ve spor dalı gibi sorulara cevap vermeleri istenmiştir.

Empatik Eğilim Ölçeği (EEÖ): Bu araştırmada sporcuların empatik eğilim düzeylerini belirlemek amacıyla Dökmen (1988), tarafından geliştirilen ve kişilerin günlük yaşamında empati

kurma potansiyellerini ölçmeyi amaçlayan Empatik Eğilim Ölçeği (EEÖ) kullanılmıştır. EEÖ 20 maddeden oluşan, 1'den 5'e kadar derecelendirilen likert tipi bir ölçektir. Bu derecelendirme; tamamen aykırı (1), oldukça aykırı (2), kararsızım (3), oldukça uygun (4), tamamen uygun (5) şeklinde puanlandırılmıştır. Ölçekte yer alan 8 madde negatif yazıldığı için bu maddeler tersten puanlandırılmıştır. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 100, en düşük puan 20'dir. Ölçekten alınan puanın yüksek olması, empatik eğilimin yüksek olduğu, düşük olması ise empatik eğilimin düşük olduğu anlamına gelmektedir. Ölçeğin Cronbach Alfa değeri 0,82'dir. Bu çalışmada tekrar eden Cronbach Alfa değeri ise 0,72 olarak tespit edilmiştir.

Sporda Prososyal ve Antisosyal Davranış Ölçeği (SPADÖ): Araştırmamızda veri toplama aracı olarak, Kavussanu ve Boardley (2009), tarafından geliştirilen ve Türkçe uyarlaması Sezen-Balçıkanlı (2013), tarafından yapılan Sporda Prososyal ve Antisosyal Davranış Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek likert tipi ölçek olup 20 madde ve Takım arkadaşına prososyal davranış (TAPD), Rakibe prososyal davranış (RPD), Takım arkadaşına antisosyal davranış (TAAD), Rakibe antisosyal davranış (RAD) olmak üzere 4 alt boyuttan oluşmaktadır. Maddelerin 7'si prososyal davranışlarla, 13'ü ise antisosyal davranışlarla ilgili sorulardan oluşmaktadır. Ölçekten en düşük 20, en yüksek 100 puan alınabilmektedir. Ölçekten alınan puanın artması antisosyal ve prososyal davranış seviyesinin yükseldiğini işaret etmektedir. Ölçeğin Cronbach Alfa değerleri TAPD için 0,70, RPD için 0,72, TAAD için 0,72 ve RAD için 0,75'dir. Araştırmamızda tekrar eden Cronbach Alfa değerleri ise TAPD için 0,83, RPD için 0,82 TAAD için 0,81 ve RAD için 0,84 olarak bulunmuştur.

Verilerin Toplanması

Araştırmada veri toplama aracı olarak anket yöntemi kullanılmıştır. Araştırmacı tarafından hazırlanan anket dört bölüme ayrılmıştır. Anketin ilk bölümünde anketin amacı ve niteliği ile ilgili bilgilendirme mevcuttur. İkinci bölümde "Kişisel Bilgi Formu", üçüncü bölümde "Empatik Eğilim Ölçeği", dördüncü bölümde ise "Sporda Prososyal ve Antisosyal Davranış Ölçeği" bulunmaktadır. "Google Formlar" uygulamasına aktarılan anket formunun linki müsabık sporculara 2021-2022 ve 2022-2023 sezonlarında elektronik posta ve sosyal medya uygulaması üzerinden online olarak gönderilmiştir. Yanıtlama için zaman sınırlaması konulmamıştır. Her ekranda geri dönme seçeneği vardır ve anket bitiminde gönder butonu ile çalışmaya katılım sağlanmıştır. Yeterli örneklem sayısına ulaşıldıktan sonra anket linki erişime kapatılmış ve veri seti istatistiksel analiz için hazır hale getirilmiştir.

İstatistiksel Analizi

Araştırmada elde edilen verilere uygulanacak olan testlerin seçimi öncesinde hata terimlerinin normal dağılım gösterip

göstermediği kontrol etmek amacı ile Kolmogorov-Smirnov normallik testi uygulanmıştır ($p>0,05$). Ölçekten elde edilen puanlar için ikili karşılaştırmalarda Bağımsız örneklem t-testi, çoklu karşılaştırmalarda ise Tek yönlü varyans analizi ve Tukey HSD testinden yararlanılmıştır. SPADÖ'nün alt boyutları ile EEÖ'nün arasındaki ilişki ise spearman korelasyon testi ile analiz edilmiştir. Araştırma bulguları, yüzde (%), ortalama ve standart sapma olarak ifade edilmiş olup, tüm istatistiksel sonuçlarda ortaya çıkan farklar 0,05 önem seviyesinde anlamlı kabul edilmiştir. Verilerin analizi SPSS 22.0 V. istatistik paket programında yapılmıştır.

Etik Beyan

Bu araştırma için ilgili üniversitenin, İnsan Araştırmaları Etik Kurulu tarafından 08.11.2021 tarih ve 2021/125 sayılı etik kurul izni alınmıştır.

Bulgular

Araştırmamızın bu bölümünde araştırmaya ait bulgular tablolar ve şekiller halinde sunulmuştur.

Tablo 1. Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin frekans ve yüzde dağılımları

	f	%
Cinsiyet		
Kadın	340	40,9
Erkek	492	59,1
Yaş		
17-19	309	37,1
20-22	249	29,9
23-25	118	14,2
26-28	51	6,1
29+	105	12,6
Spor yaşı		
0-3	49	5,9
4-7	178	21,4
8-11	298	35,8
12-15	307	36,9
Millilik durumu		
Evet	262	31,5
Hayır	570	68,5
Aylık gelir		
Düşük	264	31,7
Orta	452	54,3
İyi	116	13,9
Spor dalı		
Futbol	101	12,1
Basketbol	101	12,1
Hentbol	112	13,5
Voleybol	108	13,0
Taekwondo	100	12,0
Kickboks	101	12,1
Boks	106	12,7
Judo	103	12,4
Toplam	832	100

Tablo 2. Katılımcıların cinsiyet değişkenine göre SPADÖ ve EEÖ analizleri

	Ölçekler ve Alt boyutları	Cinsiyet	n	Ort.	S.S	t	p
SPADÖ	Takım Arkadaşına Prososyal Davranış	Kadın	340	17,21	2,98	4,171	0,001*
		Erkek	492	16,26	3,60		
	Rakibe Prososyal Davranış	Kadın	340	12,06	3,07	3,601	0,001*
		Erkek	492	11,28	3,05		
	Takım Arkadaşına Antisosyal Davranış	Kadın	340	9,83	3,61	-6,518	0,001*
		Erkek	492	11,64	4,39		
	Rakibe Antisosyal Davranış	Kadın	340	16,17	5,82	-7,395	0,001*
		Erkek	492	19,42	6,79		
Empatik Eğilim Ölçeği		Kadın	340	69,90	9,47	4,793	0,001*
		Erkek	492	66,79	9,02		

p<0,05*

Tablo 3. Katılımcıların spor türü değişkenine göre SPADÖ ve EEÖ analizleri

	Ölçekler ve Alt boyutları	Spor Türü	n	Ort.	S.S	t	p
SPADÖ	Takım Arkadaşına Prososyal Davranış	Takım	422	17,09	3,07	-3,847	0,000*
		Bireysel	410	16,19	3,64		
	Rakibe Prososyal Davranış	Takım	422	12,09	2,80	-4,691	0,000*
		Bireysel	410	11,10	3,27		
	Takım Arkadaşına Antisosyal Davranış	Takım	422	11,24	4,35	-2,422	0,016*
		Bireysel	410	10,54	3,98		
	Rakibe Antisosyal Davranış	Takım	422	18,84	6,97	-3,339	0,001*
		Bireysel	410	17,33	6,12		
Empatik Eğilim Ölçeği		Takım	422	69,41	9,24	-4,297	0,001*
		Bireysel	410	66,66	9,23		

p<0,05*

Tablo 4. Katılımcıların millilik durumuna göre SPADÖ ve EEÖ analizleri

	Ölçekler ve Alt boyutları	Millilik Durumu	n	Ort.	S.S	t	p
SPADÖ	Takım Arkadaşına Prososyal Davranış	Evet	262	16,36	3,90	-1,512	0,131
		Hayır	570	16,78	3,13		
	Rakibe Prososyal Davranış	Evet	262	11,39	3,12	-1,348	0,178
		Hayır	570	11,69	3,05		
	Takım Arkadaşına Antisosyal Davranış	Evet	262	11,57	4,27	3,148	0,002*
		Hayır	570	10,59	4,11		
	Rakibe Antisosyal Davranış	Evet	262	18,50	6,65	1,197	0,232
		Hayır	570	17,91	6,58		
Empatik Eğilim Ölçeği		Evet	262	68,47	9,08	,860	0,390
		Hayır	570	67,87	9,44		

p<0,05*

Tablo 2 incelendiğinde katılımcıların cinsiyet değişkenine göre "TAPD, RPD, TAAD, RAD ve EEÖ" puanları istatistiksel olarak anlamlılık göstermektedir (p<0,05). Elde edilen veriler sonucunda kadın sporcuların takım arkadaşına ve rakibe prososyal davranışları erkek sporculara göre yüksek bulunmuştur. Diğer taraftan takım arkadaşına ve rakibe antisosyal davranışlar kadın sporcular lehine düşük bulunmuştur. Sporcuların empatik eğilimlerinin ise kadın sporcularda daha yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 3'e bakıldığında katılımcıların spor türü değişkenine göre "TAPD, RPD, TAAD, RAD ve EEÖ" puanları istatistiksel olarak farklılık göstermektedir (p<0,05). Bu durumda takım sporcu-

larının takım arkadaşına ve rakibe karşı prososyal davranış puanları bireysel sporculara göre yüksek bulunmuştur. Diğer taraftan bireysel sporcuların takım arkadaşına ve rakibe karşı antisosyal davranış puanlarının takım sporcularına göre daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Sporcuların empatik eğilim düzeylerinin ise takım sporlarında bireysel sporlara göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 4 incelendiğinde sporcuların millilik durumu değişkenine göre sadece SPADÖ'nün TAAD alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlılık tespit edilmiştir (p<0,05). Sonuç olarak milli sporcuların takım arkadaşına karşı antisosyal davranış puanları, milli olmayan sporculara göre daha yüksek bulunmuştur.

Tablo 5. Katılımcıların aylık gelir durumuna göre SPADÖ ve EEÖ analizleri

Ölçekler ve Alt boyutları	Aylık Gelir	n	Ort.	S.S	F	p	
SPADÖ	Takım Arkadaşına Prososyal Davranış	Düşük	264	16,49	3,40	1,915	0,148
		Orta	452	16,59	3,38		
		İyi	116	17,21	3,39		
	Rakibe Prososyal Davranış	Düşük	264	11,73	3,00	1,249	0,287
		Orta	452	11,45	3,12		
		İyi	116	11,88	3,06		
	Takım Arkadaşına Antisosyal Davranış	Düşük	264	10,66	3,94	,877	0,417
		Orta	452	10,94	4,19		
		İyi	116	11,26	4,66		
Rakibe Antisosyal Davranış	Düşük	264	17,50	6,17	1,888	0,152	
	Orta	452	18,26	6,64			
	İyi	116	18,80	7,32			
Empatik Eğilim Ölçeği	Düşük	264	66,90 ^b	8,50	6,968	0,001*	
	Orta	452	68,05 ^b	9,32			
	İyi	116	70,75 ^a	10,63			

p<0,05*

Tablo 6. Katılımcıların yaş değişkenine göre SPADÖ ve EEÖ analizleri

Ölçekler ve Alt boyutları	Yaş	n	Ort.	S.S	F	p	
SPADÖ	Takım Arkadaşına Prososyal Davranış	17-19	309	16,64	3,22	,202	0,937
		20-22	249	16,78	3,42		
		23-25	118	16,57	3,59		
		26-28	51	16,61	2,74		
		29>	105	16,45	3,89		
	Rakibe Prososyal Davranış	17-19	309	10,94 ^b	3,33	5,798	0,000*
		20-22	249	12,04 ^{ab}	2,84		
		23-25	118	11,88 ^{ab}	2,99		
		26-28	51	12,08 ^a	2,36		
		29>	105	11,91 ^{ab}	2,96		
	Takım Arkadaşına Antisosyal Davranış	17-19	309	10,59	4,34	1,562	0,183
		20-22	249	11,16	4,23		
		23-25	118	10,65	3,91		
		26-28	51	11,92	4,31		
		29>	105	10,97	3,76		
Rakibe Antisosyal Davranış	17-19	309	18,25 ^a	7,00	2,959	0,019*	
	20-22	249	18,84 ^{ab}	6,53			
	23-25	118	17,02 ^{ab}	6,47			
	26-28	51	18,86 ^{ab}	6,44			
	29>	105	16,7 ^b	5,42			
Empatik Eğilim Ölçeği	17-19	309	66,75 ^b	9,35	4,737	0,001*	
	20-22	249	67,99 ^{ab}	9,13			
	23-25	118	68,31 ^{ab}	9,38			
	26-28	51	69,39 ^{ab}	7,77			
	29>	105	71,13 ^a	9,71			

p<0,05*

Tablo 5'te sporcuların aylık gelir puanlarına bakıldığında SPADÖ'nün alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. EEÖ'de ise aylık geliri iyi olan sporcuların empatik eğilim düzeyleri daha yüksek bulunmuştur.

Tablo 6 değerlendirildiğinde, sporcuların yaş değişkenine göre SPADÖ'nün sadece RPD ve RAD alt boyutlarında istatistik-

sel olarak farklılık tespit edilmiştir (p<0,05). Elde edilen bulgulara göre yaşları 26-28 arasında olan sporcuların rakibe karşı prososyal davranış puanları diğer yaş gruplarına göre daha yüksek bulunmuştur. Öte yandan rakibe karşı antisosyal davranış puanının en düşük olduğu yaş aralığının 23-25 olduğu görülmüştür.

Tablo 7. Katılımcıların spor yaşı değişkenine göre SPADÖ ve EEÖ analizleri

Ölçekler ve Alt boyutları	Spor yaşı		Ort.	S.S	F	p
		n				
Takım Arkadaşına Prososyal Davranış	0-3	49	16,14	3,63	1,209	0,305
	4-7	178	16,54	3,33		
	8-11	298	16,51	3,43		
	12-15	307	16,92	3,35		
Rakibe Prososyal Davranış	0-3	49	11,16	2,96	,780	0,505
	4-7	178	11,40	3,15		
	8-11	298	11,64	2,93		
	12-15	307	11,73	3,19		
Takım Arkadaşına Antisosyal Davranış	0-3	49	8,96 ^b	3,14	3,815	0,010*
	4-7	178	10,99 ^a	4,29		
	8-11	298	11,09 ^a	4,16		
	12-15	307	10,97 ^a	4,23		
Rakibe Antisosyal Davranış	0-3	49	16,04	6,15	2,182	0,089
	4-7	178	18,75	6,55		
	8-11	298	18,07	6,40		
	12-15	307	18,07	6,86		
Empatik Eğilim Ölçeği	0-3	49	66,00 ^b	9,16	3,410	0,017*
	4-7	178	66,57 ^{ab}	8,82		
	8-11	298	68,34 ^{ab}	9,33		
	12-15	307	68,98 ^a	9,53		

p<0,05*

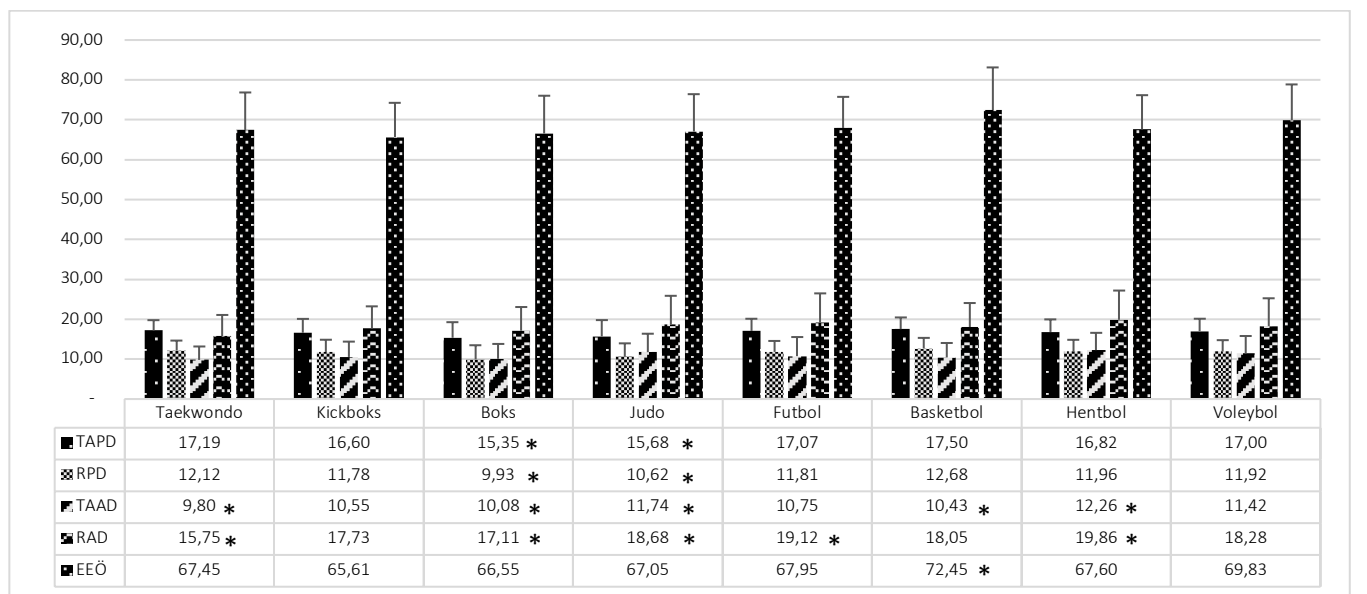
Bulgular spor yaşı açısından değerlendirildiğinde, katılımcıların SPADÖ'nün TAAD alt boyutu farklılık göstermektedir (p<0,05). Bu durumda spor yaşı 0-3 olan sporcuların takım arkadaşına antisosyal davranış puanları diğer spor yaşlarına göre daha düşük bulunmuştur. Diğer taraftan EEÖ puanı spor yaşı 12-15 yıl olan sporcularda daha yüksek bulunmuştur (Tablo 7).

Tablo 8. Katılımcıların EEÖ ile SPADÖ alt boyutları arasındaki ilişkiler

	TAPD	RPD	TAAD	RAD	
EEÖ	r	0,465	0,387	-0,104	-0,094
	p	<0,001	<0,001	0,003	0,006

Araştırmada katılımcıların empatik düzeyleri ile takım arkadaşları (r=0,465) ve rakibe karşı (r=0,387) prososyal davranış toplam puanları arasında istatistiki olarak orta düzey anlamlı pozitif ilişkiler tespit edilmiştir. Dolayısıyla, katılımcıların empatik eğilimleri arttıkça prososyal düzeyinin artması beklenir.

Diğer taraftan, katılımcıların empatik eğilim düzeyleri ile takım arkadaşları (r=-0,104) ve rakibe karşı (r=-0,094) antisosyal toplam puanları arasında istatistiki olarak zayıf düzeyde anlamlı negatif ilişkiler tespit edilmiştir. Dolayısı ile, katılımcıların empatik eğilimleri arttıkça antisosyal düzeyleri azalmaktadır.

TAPD; Takım arkadaşına prososyal davranış, RPD; Rakibe prososyal davranış, TAAD; Takım arkadaşına antisosyal davranış, RAD; Rakibe antisosyal davranış, EEÖ; Empatik eğilim ölçeği, *p<0,05

Şekil 1. Katılımcıların spor dalı değişkenine göre EEÖ ve SPADÖ analizleri

Şekil 1 katılımcıların "TAPD ve RPD" puan ortalamaları incelendiğinde "Boks ve Judo" ile diğer tüm spor dalları arasında istatistiksel olarak farklılıklar tespit edilmiştir ($p<0,05$). Bu durumda "Boks ve Judo" branşındaki sporcuların takım arkadaşına ve rakibe karşı prososyal davranış puanlarının düşük olduğu görülmüştür. Diğer taraftan "TAAD" alt boyutuna bakıldığında "Taekwondo ile Judo ve Hentbol" arasında, "Boks ile Judo ve Hentbol" arasında, son olarak "Basketbol ve Hentbol" arasında istatistiksel olarak anlamlılık tespit edilmiştir. Takım arkadaşına karşı antisosyal davranış puanının en düşük olduğu spor dalı "Taekwondo" olarak bulunmuştur. Sporcuların "RAD" puanları incelendiğinde ise "Taekwondo" ile "Judo, Futbol, Hentbol" arasında, "Boks ile Hentbol" arasında anlamlılık tespit edilmiştir. Bu durumda yine en düşük puanın "Taekwondo" sporcularında olduğu görülmüştür. Sporcuların "EEÖ" puan ortalamalarına bakıldığında en yüksek puan ortalamasının "Basketbol" olduğu görülmektedir. Analizler sonucunda "Basketbol" ile diğer spor dalları arasında istatistiksel olarak anlamlılık tespit edilmiştir.

Tartışma

Bu araştırmada, takım ve bireysel sporcuların empatik eğilim düzeyleri ile prososyal-antisosyal davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmış ve cinsiyet, spor türü, millilik durumu, aylık gelir, yaş, spor yaşı ve spor dalı değişkenlerine göre değerlendirilmiştir.

Araştırmada "cinsiyet" değişkeni değerlendirildiğinde kadın sporcuların takım arkadaşına ve rakibe prososyal davranışları erkek sporculara göre yüksek bulunmuştur. Diğer taraftan takım arkadaşına ve rakibe antisosyal davranışlar kadın sporcular lehine düşük bulunmuştur. Konuya ilişkin yapılan bir çalışmada Kavussanu, Stamp, Slade ve Ring (2009), kadın ve erkek sporcuların prososyal ve antisosyal davranışlarını incelemiş, cinsiyet açısından prososyal davranışlarında bir farklılık olmadığını, erkek sporcuların antisosyal davranışlarının kadın futbolculara göre daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Gill (1992), araştırmasında erkek sporcuların kadınlara oranla kendilerini daha yarışmacı ve kazanma yönelimli gördüklerini belirtmiştir. Dolayısıyla, rekabet ve kazanma hırsına kadın sporculara oranla daha fazla eğilim gösteren erkek sporcuların müsabakalarda takım arkadaşlarına ve rakip oyunculara karşı daha fazla antisosyal davranışlarda bulunmaları beklenebilir. Benzer bir çalışmada Stanger, Kavussanu, Boardley ve Ring (2013), erkek sporcuların takım arkadaşına ve rakibe karşı davranışlarında kadın sporculardan daha fazla antisosyal bir tutum sergilediklerini ifade etmişlerdir. Bu noktada prososyal ve antisosyal davranışların sporcularda cinsiyet açısından farklılık göstermesini, sosyo-kültürel faktörler ile açıklayan araştırmalar dikkat çekmektedir (Coie ve Dodge, 1998; Eisenberg, Fabes ve Spinrad, 2006). Dahası, antisosyal davranışların cinsiyet açısından bu denli farklılık göstermesi göz önünde bulundurulduğunda, cinsiyetin antisosyal davranışa ilişkin sosyal kimlik ile etkileşim içerisinde olması muhtemel görünmektedir. Özellikle de, genç sporcuların kültürel ve toplumsal cinsiyet-rol beklentilerine karşı duyarlılıkları (uyum

sağlama çabaları) sosyal kimliği ve antisosyal davranış ilişkilerini değiştirebilir. Theberge (1993)'e göre, spor deneyiminde beden ve fiziksel performansın üst düzeyde önemli olması, spor ortamını toplumsal cinsiyet ideolojilerinin yapılanması ve doğrulanması için güçlü bir ortam haline getirmektedir. Özellikle yarışma sporları, erkeklik ve kadınlıkla ilgili çok kuvvetli mesajlar taşımakta ve spor, geleneksel olarak erkeksi cinsiyet rolü özellikleri gerektiren bir erkek etkinliği olarak görülüp, üstün sportif performans erkeklikle eşdeğer kabul edilmektedir. Sporcuların empatik eğilim puanlarının ise kadın sporcularda anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmüştür. Bununla birlikte, alanyazında kadın sporcuların erkeklere oranla daha fazla empatik düşünceye sahip olduğunu ortaya koyan çalışmalar da bulunmaktadır (Balçıklan ve Yıldırım, 2018; Kavussanu, Stamp, Slade ve Ring, 2009).

Çalışmada "spor türü" değişkeni incelendiğinde, SPADÖ alt boyutlarında takım arkadaşına prososyal davranış ve rakibe prososyal davranış puanları bireysel sporlara göre anlamlı derece yüksektir. Takım arkadaşına ve rakibe antisosyal davranış puanları ise bireysel sporlar lehine daha düşük bulunmuştur. Görgülü, Adiloğulları, Tosun ve Adiloğulları (2018), benzer bir araştırmada takım ve bireysel sporcuların prososyal ve antisosyal davranışlarını incelemiş ve sadece rakibe karşı antisosyal davranış alt boyutunda bireysel sporcuların puanlarını anlamlı derecede yüksek bulduklarını ifade etmiştir. Diğer taraftan Ruten ve diğerleri (2011), adölesan sporcularda yaptıkları araştırmada bireysel sporcuların takım sporcularına göre daha az antisosyal davranış gösterdiklerini bildirmiştir. Sporcuların empatik eğilim düzeylerinin ise takım sporlarında bireysel sporlara göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Aslan ve Çoknaz (2016), araştırmalarında takım sporcularının empatik eğilim puanlarını bireysel sporculara göre daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Takım sporlarının bireylerde iletişim becerileri, iş birliği, yardımlaşma gibi sosyal becerileri geliştirdiği düşünüldüğünde, takım sporcularının empatik eğilimlerinin yüksek olması beklenen bir sonuçtur.

Araştırmada sporcuların "millilik durumu" değişkenine göre sadece SPADÖ'nün sadece TAAD alt boyutunda istatistiksel farklılık görülmüştür. Bu durumda milli sporcuların takım arkadaşına karşı antisosyal davranış puanları, milli olmayan sporculara göre daha yüksek bulunmuştur. Milli sporcuların uluslararası organizasyonlara gidebilme kriterleri ve hedefleri dikkate alındığında rekabetin antisosyal davranış sıklıklarını artırabileceği görülmüştür. Konuya ilişkin bir araştırmada Weinberg ve Gould (2015), elit sporcuların kazanma ve başarı söz konusu olduğunda aldatici ve yanıltıcı davranışlar sergilediklerini ortaya koymuştur. Sporcuların millilik durumuna göre empatik eğilimleri incelendiğinde ise milli sporcuların empatik eğilim puanları yüksek olsa da ortalamalarının farklılaşmadığı görülmüştür. Aslan ve Çoknaz (2016), takım ve bireysel sporcuların empatik eğilimlerini inceledikleri araştırmalarında milli sporcuların empatik eğilimlerini anlamlı bir şekilde yüksek bulmuştur. Milli sporcuların uluslararası müsabakalara katılmaları ve farklı kültürler ile

olan etkileşimlerinin empatik eğilimleri üzerinde olumlu etkileri olabileceği düşünülmektedir.

Çalışmada sporcuların “aylık gelirleri” değişkeni açısından SPADÖ’nün alt boyutlarında istatistiksel olarak bir farklılığa rastlanmamıştır. Yani aylık gelirin sporcuların prososyal ve antisosyal davranışları üzerinde bir etkisi olmadığını söylenebilir. EEÖ’de ise aylık geliri iyi olan sporcuların düşük ve orta gelire sahip olan sporculara göre empatik eğilim düzeyleri daha yüksek bulunmuştur. Brown, Sauther ve Litvay (2007), araştırmalarında gelir seviyesi yüksek olan bireylerin empatik eğilim düzeylerinin daha yüksek olduğunu bulmuşlardır. Aylık geliri yüksek olan sporcuların empatik eğilimlerinin yüksek olmasına sosyo-ekonomik parametrelerin yanı sıra, sporcuların aile yapılarının, sosyo-kültürel çevrelerinin ve psiko-sosyal süreçlerinin de önemli oranda etki ettiğini düşünmek yanlış bir yaklaşım olmaz.

Araştırmada sporcuların “yaş” değişkenine göre SPADÖ’nün sadece RPD ve RAD alt boyutlarında istatistiksel olarak farklılık görülmektedir. Elde edilen bulgulara göre yaşları 26-28 arasında olan sporcuların rakibe karşı prososyal davranış puanları diğer yaş gruplarına göre daha yüksek bulunmuştur. Öte yandan rakibe karşı anti sosyal davranış puanının en düşük olduğu yaş aralığının 29+ yaş olduğu görülmüştür. Bu durumda sporcuların deneyimlerine ve profesyonelleşme düzeylerine göre sportmenlik davranışlarının arttığı söylenebilir. Acar ve diğerleri (2022), kadın ve erkek futbolcuların prososyal ve anti sosyal davranışlarını inceledikleri araştırmada benzer sonuçları ortaya koymuştur. Başka bir çalışmada Eisenberg ve Fabes (1998), sporcuların yaşları arttıkça prososyal davranışlarının da arttığını ve anti sosyal davranışlarının azaldığını ifade etmiştir. Yukarıda belirtilen çalışma sonuçları araştırma bulgularımız ile örtüşmektedir. Bunun yanı sıra, sporcuların empatik eğilim düzeylerine bakıldığında ise sporcuların yaşları arttıkça empatik eğilim puanlarının da arttığı tespit edilmiştir. Benzer bir şekilde, Nelson (1995), araştırmasında yaş ve empati arasındaki ilişki üzerine odaklanmış ve yaş ilerledikçe, birlikte empati becerilerinin de geliştiğini ifade etmiştir.

Araştırmanın bir başka değişkeni olan “spor yaşı” değerlendirildiğinde katılımcıların SPADÖ’nün TAAD alt boyutu farklılık göstermektedir. Bu durumda spor yaşı 0-3 olan sporcuların takım arkadaşına anti sosyal davranış puanlarının diğer spor yaşlarına göre daha düşük olduğu bulunmuştur. Kromerova ve Sukys (2016), genç sporcuların tecrübeli sporculara göre kuralara uyma değerine çok daha fazla önem verdiklerini ifade etmiştir. Diğer taraftan EEÖ puanı, spor yaşı 12-15 yıl olan sporcularda daha yüksek bulunmuştur. Benzer bir araştırmada, Shima ve diğerleri (2021), spor tecrübesinin empatiye önemli katkıları olduğunu belirtmiştir. Ancak konuya ilişkin farklı sonuçlar da mevcuttur. Akçakoyun vd. (2010) dövüş ve takım sporcularının empati düzeylerini karşılaştıran araştırmada, spor yaşı gibi değişkenlerin empati düzeyini etkilemediğini ifade etmiştir. Diğer taraftan Karabulut ve Bahadır (2013) ümit milli judo takımı üzerinde yaptıkları araştırmada, empatik eğilimin spor yaşına göre değişmediği sonucuna ulaşmışlardır. Bu durumda rekabetin ve

müsabakaların önem derecesinin empatiyi olumsuz yönde etkileyebileceği düşünülmektedir.

Araştırma “spor dalı” değişkeni açısından yorumlandığında takım arkadaşına ve rakibe prososyal davranışların en düşük olduğu spor dalının “Boks ve Judo” olduğu görülmektedir.

Takım arkadaşına karşı anti sosyal davranış puanının en düşük olduğu spor dalı “Taekwondo” olarak bulunmuştur. Sporcuların rakibe karşı anti sosyal davranış puanlarının en düşük olduğu spor dalı “Taekwondo” en yüksek puanın ise “Futbol ve Hentbol” olduğu görülmektedir. Bu noktada spor dalının sosyo-kültürel yapısının ve bireyde bıraktığı karakteristik özelliklerin sporcuların davranışlarında önemli rol oynadığını görmekteyiz. Diğer taraftan sporcuların “EEÖ” puan ortalamalarına bakıldığında en yüksek puan ortalamasının “Basketbol” olduğu görülmektedir. Analizler sonucunda “Basketbol” ile diğer spor dalları arasında istatistiksel olarak anlamlılık tespit edilmiştir. Dorak ve Vurgun (2006), sporcuların empatik eğilimlerini inceledikleri araştırmada voleybol ve basketbol spor dallarında, hentbol ve futbol spor dallarına göre daha yüksek empati düzeyine sahip olduklarını belirlemişlerdir. Yine benzer bir araştırmada, Erkuş ve Yakupoğlu (2001) futbolcuların basketbol ve hentbolculara oranla daha düşük empati düzeyine sahip olduklarını belirlemiştir.

Araştırmada katılımcıların empatik eğilim düzeyleri ile takım arkadaşına ve rakibe karşı prososyal davranış toplam puanları arasında istatistiksel olarak orta düzey anlamlı pozitif ilişkiler tespit edilmiştir. Dolayısıyla, katılımcıların empatik eğilimleri arttıkça prososyal davranış düzeyinin artması beklenebilir. Diğer taraftan, katılımcıların empatik düzeyleri ile takım arkadaşı ve rakibe karşı antisosyal davranış toplam puanları arasında istatistiksel olarak zayıf düzeyde anlamlı negatif ilişkiler tespit edilmiştir. Dolayısıyla katılımcıların empatik eğilimleri arttıkça antisosyal davranış düzeylerinin azalması beklenebilir. Kavussanu ve Boardley (2009), Yapmış oldukları araştırmada, empati becerisi düşük olan futbolcuların daha antisosyal davranışlar sergilediklerini tespit etmiştir. Diğer taraftan Balçıkınlı ve Sezen (2019), araştırmalarında empati ile prososyal davranışlar arasında pozitif yönde ilişki saptamıştır. Bir başka deyişle araştırmalar sporcuların empatik eğilim düzeyleri arttıkça daha sportmence davrandıklarını göstermiştir.

Sonuç ve Öneriler

Araştırmamızda sporcuların empatik eğilim düzeyleri yükseldikçe buna bağlı olarak prososyal davranışlarının yükseldiği, antisosyal davranışlarının ise azaldığı ortaya koyulmuştur. Bu noktada sporculara kazandırılan empati ve iletişim becerilerinin müsabakalarda ve antrenmanlarda sportmenlik açısından önemli rol oynadığı görülmektedir. Araştırmada elde edilen sonuçlar doğrultusunda önerilerimiz; özellikle spora başlangıçtan itibaren sportmenlik davranışlarının bir alışkanlık olarak sporculara kazandırılmasıdır. Bunun yanı sıra antrenörlerin meslek ilkelere sadık kalmaları, bununla birlikte kişilik özelliklerinin de

mesleğe uygun olmakla birlikte donanımlı olmaları da önem arz etmektedir. Dolayısıyla antrenörler bu konuda bilinçlendirilmelidir. Diğer taraftan sporcuların prososyal ve antisosyal davranışları bireysel açıdan psikolojik bakış açısıyla, toplumsal açıdan sosyolojik bir bakış açısı ile de ortaya koyulabilir. Ayrıca antisosyal davranış sıklıkları daha nitel araştırmalar ile ele alınarak bu tür davranışların temelleri araştırılabilir.

Finans Kaynakları

Bu çalışmanın hazırlanması ve yazımı sırasında kurum ve/veya kuruluşlardan herhangi bir maddi destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması

Bu makalenin yayınlanmasıyla ilgili yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Yazar Katkıları

Araştırma Fikri: KA; Araştırma Tasarımı: KA, AM; Makale Yazımı: KA, AM; Eleştirel İnceleme: AM, HM, FK, KB

Kaynaklar

1. Acar, K., Mor H., Karakaş, F., Yılmaz, A. K., Arslanoglu, C. ve Mor A. (2022). Prosocial and antisocial behaviors in Turkish female and male football players. *Journal of Men's Health*, 18(2), 1-7.
2. Akçakoyun, F., Çalışkan, E. ve Karlı, H. (2010). Dövüş ve takım sporcularının empati düzeylerinin karşılaştırılması. *Türkiye Kickboks Federasyonu Spor Bilimleri Dergisi*, 3(2), 38-47
3. Aslan, S. F. ve Çoknaz, H. (2016). Takım ve bireysel sporlarla uğraşan sporcuların empatik eğilim puanlarının karşılaştırılması. *Marmara Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 1(1), 97-106.
4. Brown, J. A., Sauther, J. A. ve Littvay, L. (2007). *Attitude and Change: Conditioning in the Business School Environment*. Elektro-nik versiyonu.
5. Coie, J. D. ve Dodge, K. A. (1998) *Social, emotional, and personality development*. In W. Damon, N. Eisenberg (Eds.), *Handbook of child psychology*. New Jersey: John Wiley and Sons.
6. Dorak, F. ve Vurgun, N. (2006). Takım sporları açısından empati ve takım birlikteliği ilişkisi. *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 4(2), 73-77.
7. Dökmen, Ü. (1988). Empatinin yeni bir modele dayanılarak ölçülmesi ve psikodrama ile geliştirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 21, 155-190.
8. Dökmen, Ü. (1994). *Sanatta ve günlük yaşamda iletişim çatışmaları ve empati*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
9. Eisenberg, N. ve Fabes, R. A. (1998). *Prosocial development. Handbook of child psychology*. New York: Wiley and Sons.
10. Eisenberg, N., Fabes, R. A. ve Spinrad, T. L. (2006). *Prosocial development*. New Jersey: John Wiley and Sons Inc.
11. Erkuş, A. ve Yakupoğlu, S. (2001). Spor ortamında empati ölçeği (sem) geliştirme çalışması. *Spor Bilimleri Dergisi*, 12(1), 22-31.
12. Gill, D. L. (1992). Gender and sport behavior. In T. S. Horn (Ed.), *Advances in sport psychology* (pp. 143-160). Human Kinetics Publishers.
13. Görgülü, R., Adiloğulları, G. E., Tosun, Ö. M. ve Adiloğulları, İ. (2018). Prososyal ve antisosyal davranış ile sporcu kimliğinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 9(3), 147-161.

14. Green, L. M., Missotten, L., Tone, E. B. ve Luyckx, K. (2018). Empathy, depressive symptoms, and self-esteem in adolescence: The moderating role of the mother-adolescent relationship. *Journal of Child and Family Studies*, 27(12), 3964-3974.
15. Healey, M. L. ve Grossman, M. (2018). Cognitive and affective perspective-taking: evidence for shared and dissociable anatomical substrates. *Frontiers in Neurology*, 9, 491.
16. Hoffman, M. L. (1982). *Development of prosocial motivation: Empathy and guilt*. In N. Eisenberg (Ed.), *The development of prosocial behavior*. New York: Academic Press.
17. Karabulut, E. O. ve Bahadır, Z. (2013). Ümit milli judo takımının olumsuz değerlendirilmekten korkma ve empatik eğilim düzeylerinin incelenmesi. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 7(2), 108-115
18. Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yönetimi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
19. Kavussanu, M. (2006). Motivational predictors of prosocial and antisocial behaviour in football. *Journal of Sport Science*, 24(6), 575-588.
20. Kavussanu, M. ve Boardley, I. D. (2009). The prosocial and antisocial behavior in sport scale. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 31(1), 97-117.
21. Kavussanu, M., Stamp, R., Slade, G. ve Ring, C. (2009). Observed prosocial and antisocial behaviors in male and female soccer players. *Journal of Applied Sport Psychology*, 21(S1), 62-76.
22. Kromerova, E. ve Sukys, S. (2016). Adolescent involvement in sports activities and internalisation of moral values. *Baltic Journal of Sport and Health Sciences*, 1(100), 22-30.
23. Nelson, R. J. (1995). *Danışma psikolojisi kuramları* (F. Akkoyun, Çev.). Ankara: TDFO Yayıncılık.
24. Preston, S. D. ve De Waal, F. B. (2002). Empathy: Its ultimate and proximate bases. *Behavioral and Brain Sciences*, 25(1), 1-20.
25. Reise, S. P. ve Waller, N. G. (2009). Item response theory and clinical measurement. *Annual Review of Clinical Psychology*, 5(1), 27-48.
26. Rutten, E. A., Schuengel, C., Dirks, E., Stams, G. J. J., Biesta, G. J. ve Hoeksma, J. B. (2011). Predictors of antisocial and prosocial behavior in an adolescent sports context. *Social Development*, 20(2), 294-315.
27. Sezen Balçıklı, G. ve Yıldırım, İ. (2018). Elit salon hokeyi oyuncularında empatik beceri ile prososyal davranışlar arasındaki ilişki. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 23(1), 1-8.
28. Sezen-Balçıklı, G. ve Sezen, M. (2019). The relationship between empathy and antisocial-prosocial behaviours in youth field hockey players. *International Journal of Learning and Change*, 11(1), 57-65.
29. Sezen-Balçıklı, G. (2013). The Turkish adaptation of the prosocial and antisocial behavior in sport scale (PABSS). *International Journal of Humanities and Social Science*, 3(18), 271-276.
30. Shima, T., Jesmin, S., Nakao, H., Tai, K., Shimofure, T., Arai, Y., Kiyama, K. ve Onizawa, Y. (2021). Association between self-reported empathy and level of physical activity in healthy young adults. *The Journal of Physical Fitness and Sports Medicine*, 10(1), 45-49
31. Stanger, N, Kavussanu, M, Boardley, I. D. ve Ring, C. (2013). The influence of moral disengagement and negative emotion on antisocial sport behavior. *Sport, Exercise and Performance Psychology*, 2(2), 117-129.
32. Tavşancıl, E. (2014). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

33. **Theberge, N.** (1993) The construction of gender in sport: Women, coaching, and the naturalization of difference. *Social Problems*, 40, 301-313
34. **Van Lissa, C. J., Hawk, S. T. ve Meeus, W. H.** (2017). The effects of affective and cognitive empathy on adolescents' behavior and outcomes in conflicts with mothers. *Journal of Experimental Child Psychology*, 158, 32-45.
35. **Weinberg, S. R. ve Gould, D.** (2015). *Foundation of sport and exercise psychology champaign*: Human Kinetics.